



ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นพื้นฐานอันสำคัญยิ่งสำหรับความเจริญก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติ จากสภาพสิ่งแวดล้อมทั้งทางกาย เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบัณที่กำลังเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 ทำให้ต้องมีการพัฒนาการศึกษาให้ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิทยาการ เหล่านี้ด้วย ทั้งในแง่ของระบบการศึกษา และหลักสูตร ซึ่งเป็นหัวใจของการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : คำนำ) กระทรวง ศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบคานการศึกษาของชาติโดยตรง จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาทุกระดับที่กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบขึ้นใน พ.ศ. 2513 ต่อมาได้ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 337 - 360) มีการกำหนดระบบการ เรียนใหม่ กล่าวคือ จัดให้ ศึกษาในระดับประถมศึกษา 6 ปี และในระดับมัธยมศึกษา 6 ปี โดยแบ่งเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี และให้มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 เริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2521 เป็นต้นไป ดังนั้น จึงได้มีการประกาศใช้หลักสูตรที่ได้เริ่มดำเนินการปรับปรุงมาแล้วให้สอดคล้องกับแผนการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ฉบับนี้

ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา นั้น แผนนโยบายของรัฐบาลในแผนการศึกษา แห่งชาติพุทธศักราช 2520 ระบุไว้ว่า "มุ่งให้ผูเรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ แก่ตนเองและสังคม" (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 349) คณะอนุกรรมการปรับปรุงหลักสูตร จึงได้กำหนดโครงสร้างและจุดประสงค์ของหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายดังกล่าว คือ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นให้ผูเรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการและวิชาชีพตามความถนัดและ ความสนใจอย่างกว้างขวาง ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็เน้นการ เรียนกลุ่มวิชาที่ผูเรียนจะ ยึดเป็นอาชีพต่อไป

จากภาวะการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นี้เอง ได้ส่งผลกระทบต่อวงการศึกษารวมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การศึกษาในอดีตนั้น ความสำเร็จของการศึกษาของผู้เรียนวัดจากความสามารถในการจดจำเนื้อหาวิชาที่ได้รับถ่ายทอดจากครูผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว การเรียนการสอนเน้นเฉพาะเนื้อหาวิชา วิธีสอนของครูก็ใช้วิธีการบอกเล่า บรรยาย นักเรียนเป็นฝ่ายนั่งฟังแล้วจดจำ ความรู้ที่ครูนำมาถ่ายทอดให้แก่แก่นักเรียนนั้นก็มาจากหนังสือตำราแบบเรียนสำหรับวิชานั้น ๆ สรุปก็คือ การเรียนการสอนจะมุ่งเน้นพัฒนาการด้านความรู้ ความจำและ เน้นเนื้อหาวิชาในหลักสูตรเป็นสำคัญ โดยมีครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางของความรู้ทั้งปวง ส่วนในปัจจุบันแนวความคิดทางการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปทั้งทางทฤษฎีประสงค์และวิธีการ โดยหันมา เน้นความสำคัญในการพัฒนาคนให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น สามารถแก้ไขปัญหาได้ ตลอดจนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะแนวทางในการ เรียนให้ แนะนำให้นักเรียนรู้จักวิธีศึกษาค้นคว้า รู้จักวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดลงมือทำ ทักสินใจ และค้นพบด้วยตัวของนักเรียนเอง กระบวนการ เรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปตามแนวความคิดใหม่ทางการศึกษานี้ทำให้ครูไม่สามารถจะใช้แบบเรียนเพียงเล่มใดเล่มหนึ่งประกอบการสอนได้อีกต่อไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2523 : 67 - 68)

เป็นที่ตระหนักกันโดยทั่วไปในการจัดการศึกษาปัจจุบันว่า ห้องสมุดเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษารุดถึงเป้าหมายที่ของการ (พวา พันธุ์เมฆา 2522 : 1) มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอนโดยตรง ทั้งนี้ เนื่องจากห้องสมุดเป็นสถานที่รวบรวมสรรพวิทยาการต่าง ๆ อันได้แก่ หนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ตลอดจนวัสดุทัศนวัสดุต่าง ๆ เพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัย อันเปรียบเสมือนขุมทรัพย์ทางปัญญา ห้องสมุดจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสอนเพราะห้องสมุดไม่เพียงแต่จัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมความรู้ทุกสาขาวิชาเท่านั้น แต่ยังมีจัดบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นด้วย เพื่อส่งเสริมให้การเรียนก้าวหน้าไปรวดเร็วและกว้างขวางยิ่งขึ้น

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญในการวางรากฐานให้นักเรียนเป็นผู้รักการ เรียนรู้และสนใจเรียนรูจนตลอดชีวิต (Long Life Education) (รัญจวน อินทรกำแหง และนวลจันทร์ รัตนากร 2524 : 17) ช่วยพัฒนาเยาวชนทางด้านสติปัญญา ความรู้และสร้างอุปนิสัยในการค้นคว้าด้วยตนเอง ห้องสมุดโรงเรียนนอกจากจะเป็นศูนย์กลางที่รวบรวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทุกสาขาวิชาในหลักสูตรตามระดับการศึกษาของโรงเรียนนั้น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริม

การเรียนของนักเรียนและการสอนของครูแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ ของโรงเรียนด้วย เป็นสถานที่ให้บริการทางการศึกษาทั้งแก่ครูและนักเรียน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร คณะครู และครูบรรณาธิการ จะต้องร่วมมือกันในการส่งเสริมให้ห้องสมุดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง อีกทั้งกระตุ้นให้มีการใช้ประโยชน์จากห้องสมุดอย่างเต็มที่ ช่วยปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักใช้ห้องสมุด โดยใช้เวลาและโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามาใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษา ค้นคว้า หรือ เพื่อสนองความสนใจส่วนบุคคลของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนี้ก็จัดโปรแกรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุด ซึ่งจะ เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้การศึกษามรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

ในการใช้ห้องสมุดส่งเสริมการเรียนการสอนนั้น ครูสามารถที่จะนำห้องสมุดมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนได้มาก ครูและครูบรรณาธิการควรจะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการเตรียมการสอนโดยศึกษาจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และขอบเขตของวิชา แล้วจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรมห้องสมุดตามทาง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า อ่าน หรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยมีครู เป็นผู้แนะนำและบรรยายให้ความรู้ เป็นพื้นฐาน ดังที่รุ่งโรจน์มณี (2523 : 28 - 30) ได้กล่าวถึงการนำห้องสมุดมาใช้ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้คือ

1. ครูนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมจากการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อลดกิจกรรมการบอกให้นักเรียนจำน้อยลง อาจใช้วิธีกำหนดเรื่องให้นักเรียนไปทำรายงานจากเรื่องที่กำหนดมาให้ หรือให้อ่านเพื่อมารวบรวมอภิปรายในชั้นเรียน
2. ครูสามารถที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดให้นักเรียนอ่าน หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเวลาเรียน เพื่อแก้ปัญหาเวลาเรียนจำกัด แต่ต้องการให้นักเรียนได้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. ห้องสมุดยังสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการจัดกิจกรรมของห้องสมุดให้สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักเรียน และอาจจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าห้องสมุดจะได้มีการจัดบริการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ห้องสมุดก็ตาม จะพบว่า การนำห้องสมุดมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจาก

1. ครูยังมีพันธกิจอยู่กับการสอนแบบบรรยาย ครูส่วนใหญ่เห็นว่าการสอนโดยวิธีอื่นยุ่งยากในการปฏิบัติ เป็นการเพิ่มงานให้ตนเอง จึงทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดมีน้อยมาก
2. เจ้าหน้าที่หรือครูบรรณารักษ์อาจจะยังไม่แน่ใจว่าห้องสมุดสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนได้ และต้องคำนึงการควบคู่กันไป
3. ผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุด จึงไม่สนับสนุนการดำเนินงานของห้องสมุด (รุ่งโรจน์ 2523 : 29)

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การเรียนการสอนในโรงเรียนยังมีการใช้ห้องสมุดในการสอนไม่กว้างขวาง และส่วนที่มีการใช้ห้องสมุดก็ขาดการเตรียมตัวที่ดีและขาดความร่วมมือระหว่างครูสอนและครูบรรณารักษ์ เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนที่จะดำเนินการจัดบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ในอันที่จะอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ครูและนักเรียนเมื่อมาใช้ห้องสมุด นอกจากนี้ครูบรรณารักษ์ยังต้องเข้าใจถึงความต้องการของผู้ใช้เหล่านั้น ควบคู่กับความต้องการในสิ่งใดหรือบริการประเภทใดจากห้องสมุดบ้าง เพื่อที่จะสามารถสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับใจมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การที่ห้องสมุดจะทราบถึงความต้องการต่าง ๆ ของผู้ใช้ห้องสมุดนั้น จำเป็นต้องมี การสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติเกี่ยวกับการใช้บริการ รวมถึงความต้องการบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดด้วย เพื่อจะได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของครูคอบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนมัธยม ฯ ด้วยเล็งเห็นว่า จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและส่งเสริมการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุดให้ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นประการสำคัญ อีกประการหนึ่งก็ยังไม่เคยมีผู้ใดทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน นอกจากนี้ยังเห็นว่า การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการช่วยกระตุ้นเตือนความสนใจของครูคอบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดให้มากยิ่งขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้ ความสนใจในการใช้ห้องสมุด ความต้องการ และทัศนคติของครูที่มีคอบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

แนวเหตุผลของการวิจัย

การนำห้องสมุดมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากครูส่วนใหญ่ยังเห็นว่าการสอนโดยการใช้ห้องสมุดนั้นจะประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย และห้องสมุดก็ให้บริการที่ไม่ตรงกับความต้องการในสถานที่ที่จะใช้อำนวยความสะดวกการเรียนการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของครูคอมพิวเตอร์และกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งหมด 101 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ 2527 : 1 - 9) ตลอดจนศึกษาถึงสภาพการให้บริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวนดังกล่าว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูบรรณารักษ์และครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา ๗

ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ๗ ตามจำนวนนักเรียน ดังนี้ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 6)

1. โรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่โรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวน 0 - 499 คน มี 5 โรงเรียน
2. โรงเรียนขนาดกลาง ได้แก่โรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวน 500 - 1,499 คน มี 10 โรงเรียน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่โรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวน 1,500 - 2,499 คน มี 45 โรงเรียน
4. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ได้แก่โรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวน 2,500 คนขึ้นไป มี 41 โรงเรียน

จากนั้นผู้วิจัยจะเลือกโรงเรียนจากแต่ละกลุ่มออกเป็นตัวแทน (ตัวอย่าง) โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างตามสัดส่วนของกลุ่มที่โคแบบชั้น (Stratified Proportional Sampling) ดังนั้นจะโคกลุ่มตัวอย่างโดยใช้อัตราส่วน 1 ต่อ 5 ผลก็คือทำให้มีโรงเรียนที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้คือ โรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน ขนาดกลาง 2 โรงเรียน ขนาดใหญ่ 9 โรงเรียนและขนาดใหญ่พิเศษ 8 โรงเรียน รวมทั้งหมด 20 โรงเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้ทำการจับฉลาก โดยการเขียนรายชื่อโรงเรียนทุกโรงเรียนของแต่ละกลุ่ม แล้วทำการจับฉลากขึ้นมาจนได้ครบตามจำนวน

สัปดาห์ที่ทองการ หลังจากไครายชื่อโรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยก็จะไคทำการแจกแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม กล่าวคือใช้แบบสัมภาษณ์สำหรับครูบรรณาธิกรัและแบบสอบถามสำหรับครู

แบบสอบถามสำหรับครูบรรณาธิกรั เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะไปทำการสัมภาษณ์ครูบรรณาธิกรัของห้องสมุดโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองซึ่งมีจำนวน 20 โรงเรียน

สาระสำคัญของแบบสัมภาษณ์ คือ

- ตอนที่ 1 สภาพโดยทั่วไปของห้องสมุดโรงเรียน
- ตอนที่ 2 การจัคบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน
- ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัคบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน
- ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูบรรณาธิกรั เกี่ยวกับการจัคบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาเรียบเรียงไว้ในบทที่ 3 หน้า 56 - 67

ส่วนแบบสอบถามสำหรับครูนั้น ผู้วิจัยจะไคทำการแจกแบบสอบถามแก่ครูผู้เป็นหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ ของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ตอบแบบสอบถามนี้ด้วยตนเอง รวม 20 โรงเรียน การที่ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ นั้น เนื่องจากครูหัวหน้าของหมวดวิชาต่าง ๆ นั้นจะเป็นตัวกลางในการประมวลข้อคิดเห็นจากครูในหมวดวิชาและสามารถที่จะมอบหมายแบบสอบถามให้ผู้อื่นไคไคในหมวดวิชาเดียวกันตอบแทน ในกรณีที่หัวหน้าหมวดวิชาไม่สามารถตอบแบบสอบถามไคเอง

สาระสำคัญของแบบสอบถาม คือ

- ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด หนังสือ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เป็นต้น
- ตอนที่ 3 ทัศนคติในคานต่าง ๆ
- ตอนที่ 4 ความทองการ เกี่ยวกับการบริการและกิจกรรม
- ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียน วัตถุประสงค์ หน้าที่ ทัศนคติ แนวโน้ม และการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนโดยทั่ว ๆ ไปจาก หนังสือ วารสาร เอกสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถาม ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการ เปรียบเรียงวิทยานิพนธ์
2. ศึกษาสภาพการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ๆ ใน ตำบลประเภทของบริการและกิจกรรมที่จัด ปริมาณการจัด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการจัด และความพึงพอใจหรือข้อเสนอแนะของครูบรรณารักษ์ในการจัดบริการและกิจกรรม และศึกษาถึง ทัศนคติของครูกอบบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนดังกล่าว โดยใช้แบบสัมภาษณ์และ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ เก็บข้อมูลตามลำดับ

การสร้างแบบสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามโดยอาศัยแบบสอบถามของงานวิจัยอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้อง และข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนทั้งชั้นเป็น หัวข้อคำถาม

การทดสอบแบบสัมภาษณ์หรือแบบสอบถาม (Pre - test) แบบสอบถามทั้ง 2 ชุดนี้จะทดสอบโดยการที่ผู้วิจัยจะไปทำการทดสอบด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ทราบข้อบกพร่องต่าง ๆ ส่วนกลุ่มที่จะเป็นตัวอย่างในการทดสอบนั้นจะสุ่มขึ้นจากโรงเรียนของแต่ละกลุ่ม ๆ ละ 1 โรงเรียน รวม 4 โรงเรียน โดยที่กลุ่มที่จะทดสอบนี้จะไม่ซ้ำกับตัวประชากรจริง กล่าวคือผู้วิจัยจะทำการ จับฉลากรายชื่อโรงเรียนจากแต่ละกลุ่มที่จะ เป็นตัวแทน พร้อมทั้งจะจับฉลากรายชื่อของโรงเรียน ที่จะใช้ทดสอบ (Pre - test) ขึ้นมาด้วย โดยจะแยกต่างหากกัน หลังจากนั้นก็นำแบบ สัมภาษณ์และแบบสอบถามมาตรวจสอบข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว ไปใช้เก็บข้อมูลจากประชากร ที่จะทำการศึกษา โดยผู้วิจัยจะไปทำการ สัมภาษณ์ครูบรรณารักษ์ของห้องสมุดโรงเรียนที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่าง 20 โรงเรียนด้วยตนเองและจะไปทำการ แจกแบบสอบถามแก่ครูผู้เป็นหัวหน้าหมวด วิชาต่าง ๆ ของแต่ละโรงเรียนด้วยตนเอง เช่นกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว สภาพการใช้ห้องสมุดและสภาพโดยทั่วไปของห้องสมุด วิเคราะห์ด้วยการคำนวณหาค่าร้อยละโดยใช้สูตร (ประคอง กรรณสูต 2525 : 73)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความถี่เห็น ความพอใจและความต้องการวิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร (ประคอง กรรณสูต 2525 : 80)

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

และคำนวณส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สูตร (ประคอง กรรณสูต 2525 : 81)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

4.3 เปรียบเทียบน้ำหนักค่าคอมเกี่ยวกับความพอใจและความต้องการโดยใช้สูตร (Glass and Stanley 1970 : 295).

$$Z = \frac{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2)}{Sp \sqrt{\frac{1}{N_1} + \frac{1}{N_2}}}$$

5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

6. รายงานผลการวิจัย อภิปรายผลพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของครูคอบริการและกิจกรรรมของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ๗ นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดโรงเรียน ที่มีประสิทธิภาพขึ้นก่อนหน้า ทั้งของไทยและของต่างประเทศ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นอันจะเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

ในการทบทวนวรรณกรรมนั้นผู้วิจัยมีข้อจำกัดที่ข้อมูลไม่ทันสมัยและงานวิจัยบางเรื่องมิได้เห็นตัวเล่มจริง อย่างไรก็ตามพบว่างานวิจัยที่ปรากฏเป็นไปในรูปแบบของการสำรวจห้องสมุด โรงเรียนในคานทาง ๆ เช่น อาคารสถานที่ การดำเนินงานห้องสมุด ทรัพยากรห้องสมุด การบริการ วัสดุครุภัณฑ์ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของห้องสมุด นอกจากนี้ก็ยังเป็นการศึกษาถึงการนำห้องสมุดไปใช้ในการเรียนการสอน และการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของครูและนักเรียน งานวิจัยดังกล่าวมีลักษณะพาดพิงกับงานวิจัยครั้งนี้บ้างในบางเรื่องเท่านั้น

1. งานวิจัยในประเทศไทย

งานวิจัยในประเทศเท่าที่ปรากฏพบว่า ในช่วงก่อน พ.ศ. 2515 และระหว่างช่วงนั้นงานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาถึงสภาพและความต้องการของห้องสมุดโรงเรียน โดยจะทำการศึกษาสภาพที่แท้จริงของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2511 ว่ามีสภาพใดมาตรฐานหรือต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ดังเช่น งานวิจัยของรัตพร ชิงชากา (2513 : 1 - 230) กุหลาบ บันลายนาค (2514 : 72 - 75) สุชาติ อำนวยจร (2516 : 1 - 95) และเกษม นิยมราษฎร์ (2520 : ข - ค.) จากรายงานผลการวิจัยเหล่านี้จะพบว่าสภาพห้องสมุดโรงเรียนมิได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปมากนักและยังคงประสบปัญหา เช่น ขาดบุคลากร สถานที่คับแคบและงบประมาณไม่เพียงพอ แม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจะเห็นความสำคัญของห้องสมุด แต่ก็ไม่ได้ให้การสนับสนุนห้องสมุดอย่างเพียงพอ

เกี่ยวกับการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ใหญ่ ครู ครูบรรณารักษ์ และนักเรียนที่มีต่อห้องสมุด มีงานวิจัยของรัตพร ชิงชากา (2513 : 104) ที่ทำการศึกษารองเรียนมัธยมศึกษาในสวนกลาง สมชอย ยุธิธรรม (2514 : 67 - 70) ศึกษาโรงเรียนมัธยมในจังหวัดสมุทรปราการ กุหลาบ บันลายนาค (2514 : 93 - 94) ศึกษาโรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดพระนคร - ธนบุรี สุชาติ อำนวยจร (2514 : 72 - 73) ศึกษาโรงเรียนมัธยมในจังหวัดภาคใต้ และสุชาติ อำนวยจร (2516 : 60) ได้เปรียบเทียบมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมแบบประสมกับมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า อาจารย์ใหญ่ ครู และนักเรียนต่างก็เห็นความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนทั้งสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุดด้วยดี และยังเห็นว่าครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนควร เป็นผู้ที่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ มีหน้าที่ดำเนินงานห้องสมุดให้โดยลัดเพียงอย่างเดียว ไม่ควรมีชั่วโมงสอนหรือหน้าที่พิเศษอื่น ๆ เพื่อให้

ครูบรรณาธิการสามารถจัดบริการแก่ครูผู้สอนและนักเรียนให้โดยดลยิ่งขึ้น

ส่วนปัญหาในการดำเนินงานของห้องสมุด จากผลการวิจัยของ รัตพร ชิงชากา (2513 : 106) สมชอย ยุติธรรม (2514 : 76) กุหลาบ ปันฉายนาค (2514 : 93 - 94) สุวารีรัตน์ คุณามุกต์ (2514 : 73) และสุชาติ อำนวยจร (2516 : 60) ปรากฏว่าคามบุคลากรห้องสมุดยังไม่ไ้มาครฐานขั้นค่าของกระทรวงศึกษาธิการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ทำให้คุณภาพของห้องสมุดโรงเรียนไม่ค้เท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมัธยม ฯ ยังขาดแคลนครูอีกเป็นจำนวนมาก ครูบรรณาธิการจึงต้องสอนด้วย ทำให้ไม่มีเวลาพอที่จะดำเนินงานห้องสมุดให้โดยดล

นอกจากนี้ยังมีปัญหาการใช้บริการห้องสมุดของครูและนักเรียน ซึ่งมีผู้ทำการวิจัย คือ รัตพร ชิงชากา (2513 : 110) และสมชอย ยุติธรรม (2514 : 68) ทำให้ทราบปัญหาว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค้ใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอนมากเท่าที่ควร เพราะนักเรียนต้องเรียนเต็มเวลาตลอดวัน ทำให้นักเรียนไม่มีเวลาว่างไปใช้ห้องสมุด นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ วิชัย รักกุศล (2515 : 85) ยังพบปัญหาว่าเวลาเข้าก่อนเข้าเรียนและเวลาเย็นหลังเลิกเรียนห้องสมุดเปิดบริการ เป็นช่วงระยะเวลาสั้นมาก ทำให้ไม่มีเวลาไปใช้ห้องสมุด ส่วนปัญหาในการรับบริการอื่น ๆ อีกก็คือ จากการวิจัยของจุไรรัตน์ อุคมะ พบว่าการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ห้องสมุดของครูบรรณาธิการไว้ให้พร้อมก่อนที่ครูผู้สอนจะมอบหมายงานให้นักเรียนค้นคว้านั้นยังอยู่ในระดับต่ำมาก (จุไรรัตน์ อุคมะ 2523 : 73)

ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอนนั้น มีงานวิจัยของบรรจง นิวาสะบุตร (2509 : 8, 115) พบว่าห้องสมุดโรงเรียนทั่วประเทศมีการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการสอน ทั้งครูและนักเรียนต่างก็พอใจในการสอนโดยวิธีนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพันทิพา เมฆสมบุญ (2514 : ข - ค) ส่วนปัญหาและอุปสรรคก็มีคล้ายคลึงกัน คือห้องสมุดมีหนังสือและวัสดุไม่เพียงพอ ความร่วมมือระหว่างครูและครูบรรณาธิการยังไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ สมจิต พรหมเทพ (2515 : 40 - 41) ที่กล่าวถึงวิธีการสอนของครูโดยใช้ห้องสมุดคือ แนะนำหนังสืออ่านประกอบในวิชาที่สอนให้นักเรียน ให้นักเรียนอ่านเรื่องที่กำหนดให้แล้วนำมาเล่าให้คนอื่นฟัง เล่าเรื่องเกี่ยวกับหนังสือที่แนะนำให้ฟัง และให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมจากที่ค้สอนไปแล้ว ส่วนกิจกรรมที่ครูบรรณาธิการร่วมมือในการสอนโดยใช้ห้องสมุดคือ จัดนิทรรศการ สอนและแนะนำวิธีอ่านหนังสือให้ ช่วยค้นคว้าในการสอนชั่วโมงที่นักเรียนเขาไป

ใช้ห้องสมุด งานวิจัยของพันธุทิศา หลาบเลิศบุณ (2519 : ๑) เป็นการสำรวจการใช้ห้องสมุด
 เพื่อการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิต พบว่าวิธีที่ครูส่วนใหญ่
 แนะนำให้นักเรียนใช้ห้องสมุดคือการทำรายงานมากที่สุดคือ ให้นักศึกษาและเขียนรายงาน
 ครูและนักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนในค่านต่าง ๆ เช่น สถานที่
 หนังสือ อุปกรณ์ห้องสมุด ตลอดจนบริการของห้องสมุด ในงานวิจัยของเฉลิมศรี เจริญการ (2525 :
 61 - 68) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าครูผู้สอนควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้มี
 โอกาสค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น ให้หัวข้อรายงาน กำหนดหนังสืออ่านประกอบวิชา และครู
 ผู้สอนควรแจ้งให้ครูบรรณารักษ์ทราบล่วงหน้าเพื่อจะได้จัดเตรียมหนังสือและวัสดุต่าง ๆ ไว้ให้พร้อม
 ส่วนงานวิจัยของประสิทธิ์ ทองรัตน์ (2525 : 48 - 51) ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทาง
 การเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการ
 ใช้ห้องสมุดในการสอนกับการสอนตามปกติ พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ห้องสมุดในการสอนมีผลสัมฤทธิ์
 ทาง การเรียน และความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามปกติ

คามบริการและกิจกรรมนั้น จากงานวิจัยของสมพร สวายนแก้ว (2516 : 1 - 123)
 ทำให้ค้นพบรูปแบบของกิจกรรมและบริการห้องสมุดที่เหมาะสมนำมาใช้ในการส่งเสริมการเรียน
 การสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งก็คือ การแสดงละคร การเล่านิทาน และการ
 วาภาพประกอบ เป็นต้น และจากงานวิจัยของสุนทร แก้วลาย (2512 : 156 - 158) ซึ่งศึกษา
 ถึง เรื่องการส่งเสริมการอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งอาจารย์และ
 บรรณารักษ์จัดให้แก่แก่นักเรียนในวิทยาลัยครู ทำให้ทราบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่ซึ่งบรรณารักษ์จัดให้แก่
 การปฐมนิเทศน์ศึกษาใหม่ แนะนำหนังสือ จักรนิทรรศการ บริการให้ความช่วยเหลือในการเลือก
 หนังสืออ่าน และจัดป้ายนิเทศ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านจัดใหม่ เป็นส่วนน้อย เนื่องจากขาดแคลน
 บรรณารักษ์ นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีนิสัยรักการอ่าน ครูอาจารย์จำนวนครึ่งหนึ่ง
 ไม่ทราบวิธีการส่งเสริมการอ่านว่าจะทำอย่างไร

นอกจากนี้ได้มีผู้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงผลของการจัดกิจกรรมห้องสมุดว่าจะให้ผลอย่างไร
 บ้าง กล่าวคือ มลลิกา เขี่ยมละออ (2526 : 1 - 93) ได้ทำวิจัยเรื่อง "ผลการเล่าเรื่อง
 หนังสือต่ออัตราการยืมหนังสือในห้องสมุดโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนอนุบาล
 สามเสน" โดยการทดลอง เล่าเรื่องหนังสือกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 92 คน โดยแบ่ง
 ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้เล่าเรื่องหนังสือ 20 เรื่อง ตามรายชื่อ

ที่กำหนดไว้ให้กลุ่มทดลองฟัง ส่วนกลุ่มควบคุมผู้วิจัยไม่จัดกิจกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น ปรากฏว่าอัตราการยืมหนังสือของกลุ่มทดลอง เพิ่มขึ้นจากอัตราการยืมหนังสือก่อนการทดลองมาก ส่วนอัตราการยืมหนังสือของกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างจากอัตราการยืมหนังสือก่อนการทดลอง ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการเล่าเรื่องหนังสือ เป็นกิจกรรมห้องสมุดที่สามารถช่วยกระตุ้นให้เด็กอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น

ส่วนงานวิจัยของประทีปพรณ วรพัฒน์ (2526 : 1 - 136) ซึ่งได้ทำการวิจัยถึงผลของการจัดกิจกรรมห้องสมุดเช่นกัน แต่กระทำในห้องสมุดประชาชน คือเรื่อง "ผลการแสดงหนังสือต่อการยืมหนังสือในห้องสมุดประชาชน" โดยการทดลองจัดแสดงหนังสือในห้องสมุดประชาชน 3 แห่งคือ ห้องสมุดประชาชนลุมพินี ห้องสมุดประชาชนปทุมวัน และห้องสมุดประชาชนบางเขน การทดลองแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ

ช่วงที่ 1 จัดหนังสือที่คัดเลือกเพื่อการทดลองจำนวน 60 ชื่อเรื่องขึ้นชั้นปกคิ แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลการยืมและการหยิบมาใช้จากบัตรบันทึกการยืม และบัตรบันทึกการหยิบมาใช้ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ช่วงที่ 2 จัดแสดงหนังสือที่คัดเลือกเพื่อการทดลองดังกล่าวขึ้นชั้นจัดแสดงโดยวางไว้ใกล้ทางเข้าออกของห้องสมุด แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลเหมือนช่วงที่ 1

นอกจากการทดลองจัดแสดงหนังสือแล้ว ผู้วิจัยยังได้แจกแบบสอบถามให้แก่ผู้ยืมหนังสือที่คัดเลือกเพื่อตามความนึกเห็น เกี่ยวกับการจัดแสดงหนังสือ อย่างไรก็ตามผลการทดลองยังไม่อาจแสดงได้อย่างแน่ชัดว่า การจัดแสดงหนังสือทำให้สถิติการยืมหนังสือสูงขึ้น แต่ค่าขอยจากแบบสอบถามแสดงว่า ผู้ยืมหนังสือที่คัดเลือกส่วนใหญ่ยืมเพราะดูจากการจัดแสดงหนังสือ นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนผู้ยืมหนังสือที่คัดเลือก จำนวนหนังสือที่คัดเลือกที่มีผู้อยืม และจำนวนครั้งที่มีการยืมหนังสือมีแนวโน้มสูงขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยของไทยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ พบว่าการวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนของไทยนั้นมีการพัฒนามาโดยตลอด กล่าวคือในช่วงระยะหนึ่ง ๆ การวิจัยส่วนมากอยู่ในแนวของการศึกษาสำรวจสภาพของห้องสมุดโรงเรียน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ส่วนการศึกษาถึงบทบาทของห้องสมุดและการค้นหาวิธีที่จะให้กิจกรรมของห้องสมุดได้มีส่วนเข้าไปแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน เพียงจะใคร่ครวญมากขึ้นในช่วงหลังระยะเวลาดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ โดยเป็นความพยายามที่จะออกแบบการจัดบริการและกิจกรรม และจัดรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ก็เป็นการศึกษาถึงผลของการจัดกิจกรรม

ห้องสมุดต่อการอ่านหนังสือหรือการยืมหนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดว่ามีผลอย่างไรบ้างจึงได้กล่าวมาแล้ว
ในข้างต้น

ฉะนั้นการที่ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษเกี่ยวกับทัศนคติของครูคอบริการและกิจกรรมของ
ห้องสมุดโรงเรียนก็นับได้ว่าเป็นการวิจัยในอีกแง่มุมหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ทราบถึงทัศนคติ ความต้องการ
ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของครูคอบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนอันจะทำให้
การปรับปรุงการบริการของห้องสมุดใหม่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศซึ่งผู้วิจัยรวบรวมได้นั้น พบว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับงาน
วิจัยของไทย กล่าวคือ งานวิจัยที่ปรากฏเป็นไปในรูปแบบของการสำรวจสภาพห้องสมุดโรงเรียน
ในสถานอาคาร สถานที่ การดำเนินงาน ทรัพยากรห้องสมุด การบริการ ปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ
ของห้องสมุด การใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอน บริการและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุด
และผลของการจัดกิจกรรมของห้องสมุดของผู้ใช้

การสำรวจสภาพห้องสมุด

เลน (Lane 1967 : 3069A - 3070A) ได้ทำการศึกษาศาสนาห้องสมุด
โรงเรียนมัธยมในรัฐโอเรกอน เพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมของรัฐ
และของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน พบว่าห้องสมุดโรงเรียนส่วนมากยังห่างไกลจากมาตรฐานดังกล่าว
มาก

การสำรวจงานการใช้ห้องสมุด

ดูแคท (Ducat 1960 : 909A - 910A) ศึกษาการใช้ห้องสมุดของครู
และนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 แห่ง ในสหรัฐอเมริกา พบว่าครูส่วนมากยังคงดำเนินการ
สอนโดยยึดตำราเป็นหลัก ห้องสมุดหลายแห่งไม่อำนวยความสะดวกแก่ครูและนักเรียนในการใช้
ห้องสมุด และห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการ

ฮอสทรอป (Hostrop 1967 : 2550A - 2551A) ได้ทำการวิจัยเพื่อหา
ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการใช้ห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีบทบาทสำคัญ
ในการกระตุ้นให้นักเรียนใช้ห้องสมุดคือ ครูผู้สอน การที่ครูผู้สอนกำหนดให้เขียนรายงานประจำ
ภาคเรียน เป็นองค์ประกอบเบื้องต้นประการหนึ่งที่จูงใจให้นักเรียนใช้ห้องสมุด แต่จากการวิจัยของ

มัลเลน (Mullen 1967 : 400A - 401A) พบว่างานที่ครูหนักเรียนทำส่วนใหญ่ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ห้องสมุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูและครูบรรณารักษ์ขาดการประสานงานกัน และยังคงถือว่าอาจารย์ใหญ่ ครู และครูบรรณารักษ์ไม่ควรรวมมือกันจัดทำห้องสมุดให้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการเรียนการสอนอย่างจริงจัง

เจย์ (Jay 1970 : 2413A) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดเป็นอุปกรณ์การสอนอีกชนิดหนึ่งในโรงเรียนมัธยม โดยมีความมุ่งหมายที่จะทราบว่าผลการเรียนจากการใช้ห้องสมุดเป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งนั้นจะดีขึ้นจริงหรือไม่ ผลปรากฏว่าดีขึ้นจริง นอกจากนี้จากการวิจัยของเฮสติงและแทนเนอร์ (Hastings and Tanner 1963 : 404) ซึ่งได้ศึกษาถึงอิทธิพลของการใช้ห้องสมุดต่อการเรียนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา ก็พบว่าได้ผลดีขึ้นจริง

เคิร์ก และ ฮอปกินส์ (Kirk and Hopkins 1972 : 13 - 26)

ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งสมัครเป็นสมาชิกของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเลสเตอร์ (Leicester) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากพื้นฐานความรู้ของการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาเหล่านี้ ซึ่งมีผลการวิจัยที่สำคัญคือ ห้องสมุดที่นักศึกษามีประสบการณ์การใช้มากที่สุดก่อนเข้ามหาวิทยาลัยคือ ห้องสมุดประชาชน (ร้อยละ 96) ห้องสมุดโรงเรียน (ร้อยละ 92) ห้องสมุดมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 20) และห้องสมุดประเภทอื่น ๆ (ร้อยละ 2) นักศึกษาที่เคยใช้ห้องสมุดก่อนระดับอุดมศึกษาเข้าใช้ห้องสมุดเพื่อขอยืมหนังสือ (ร้อยละ 95) ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยว่า แม้นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์การใช้ห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดประชาชนมาแล้วก็ตามก็ยังไม่พร้อมที่จะใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ที่มีหนังสือจำนวนมาก และมีระบบงานที่ซับซ้อนกว่า ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยพบว่าผู้ใช้ห้องสมุดโรงเรียนมีการใช้บัตรรายการน้อยมาก ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากขนาดและการขาดผู้เชี่ยวชาญของห้องสมุดโรงเรียน จึงเป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์ห้องสมุดอุดมศึกษาที่จะต้องแสดงให้เห็นว่าการค้นหาเอกสารตามชั้นหนังสือซึ่งที่เคยปฏิบัติมาในห้องสมุดโรงเรียน (โดยไม่ทวงหีบบัตรรายการหรือขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่) ย่อมนำมาใช้กับห้องสมุดมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นห้องสมุดใหญ่ไม่ได้

คามบริการและกิจกรรม

เดฮาร์ท (Dehart 1964 : 2524A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดบริการพิเศษและเทคนิคบางอย่างของห้องสมุดสำหรับการสอนภาษาอังกฤษ พบว่าบริการตอบคำถามและการจัดรวบรวมบรรณานุกรมในรายวิชาภาษาอังกฤษทำให้ผลการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนจากห้องสมุดซึ่งมีอาจารย์ภาษาอังกฤษและบรรณารักษ์ร่วมกันจัดให้แตกต่างกับของนักเรียนที่เรียนโดยปกติอย่างมีนัยสำคัญ

เมเยอร์ (Meyer 1957 : 2619A) ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเนบราสก้า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของบรรณารักษ์ที่มีต่อบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญของห้องสมุดโรงเรียนและครูบรรณารักษ์ควรจัดทำคือ การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมและความร่วมมือของครูคอบโครงการห้องสมุด

คาร์เตอร์ (Carter 1979 : 405 - 409) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับนักเรียนจัดทำโครงการละครสั้นพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหนังสือที่นักเรียนชื่นชอบด้วยคำขวัญต่าง ๆ พบว่าห้องสมุดสามารถดึงดูดนักเรียนให้เข้าห้องสมุด ตลอดจนช่วยกระตุ้นให้เกิดการถกเถียงหรือสนทนาเกี่ยวกับหนังสือได้มากขึ้น

แคลร์ (Clare 1979 : 224 - 228) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการและการแสดงเกี่ยวกับ "สงครามโลกครั้งที่ 1" ภายในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมตาร์เลตัน (The Tarleton High School Library) เมืองเพรสตัน (Preston) ประเทศอังกฤษ การทดลองนี้ประสบความสำเร็จอย่างดี พบว่าในช่วง 2 สัปดาห์ ห้องสมุดกลายเป็นศูนย์กลางความสนใจที่สำคัญ และอัตราการจองหนังสือก็เพิ่มขึ้น ผลการทดลองของแคลร์นี้คล้ายคลึงกับผลการทดลองของโกลดฮอร์ (Goldhor 1972 : 371 - 389) และเจมส์ (James 1978 : 118 - 122)

โกลดฮอร์ ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดแสดงหนังสือที่คัดเลือกแล้วมาไว้ในบริเวณใกล้ ๆ โต๊ะจ่าย - รับ ที่ซึ่งผู้ใช้สามารถพบเห็นได้โดยง่ายภายในห้องสมุดประชาชนว่าจะมีผลต่อการยืมหนังสือของผู้ใช้หรือไม่ ซึ่งจากผลการทดลองพบว่ามีผลกระตุ้นให้สถิติการยืมหนังสือเพิ่มขึ้นจริง

ส่วนเจมส์ ศึกษาค้นคว้าว่าการใช้วิธีการใดจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการส่งเสริมการอ่านอย่างเสรี โดยเจมส์ใช้เวลาในการศึกษานาน 18 เดือน จากการทดลองพบว่ามี 6 วิธี คือ การให้นักเรียนเข้ามาใช้ห้องสมุดเพื่อพบเห็นสิ่งต่าง ๆ การจัดห้องสมุดให้สะดวกน่าสนใจ การส่งเสริมให้เด็กเข้าถึงหนังสือโดยการพิมพ์รายชื่อหนังสือที่น่าสนใจ หรือจัดกิจกรรมเล่าเรื่องหนังสือ การจัดห้องสมุดในชั้นเรียน อิทธิพลจากเพื่อนนักเรียนและครู และการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในบริการต่าง ๆ

โค (Koh 1980 : 70) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดบริการให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน The Southeast Asia Union College โดยศึกษาค้นคว้าหาห้องสมุดโรงเรียนเพื่อศึกษาถึงจุดอ่อนของการใช้ห้องสมุดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลจากการสำรวจสรุปได้ว่าบริการ

ของห้องสมุดที่จะประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างคณะครูและเจ้าหน้าที่ห้องสมุด
ฮาน (Hahn 1982 : 365) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมพิเศษของ
เจ้าหน้าที่ห้องสมุด 2 คน กล่าวคือ ห้องสมุดได้มีการจัดทัศนศึกษาโดยมีครูและนักเรียนของโรงเรียน
Kassel School ร่วมด้วย ในการนี้จะมีการนำหนังสือเกี่ยวกับเกมส์ต่าง ๆ สักว่ นวนิยาย
เป็นต้น ไปควยเพื่อใช้เป็นส่วนประกอบในการเล่นเกมของครูและนักเรียนในคอนเซ็น จากผล
อันนี้เองทำให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีความใกล้ชิดกับครู และนักเรียนที่แทบจะไม่เคยเห็นเข้ามามีใช้
ห้องสมุดเลยก็แสดงให้เห็นว่าได้รับประโยชน์จากการไปทัศนศึกษาครั้งนี้

จะเห็นได้ว่างานวิจัยของต่างประเทศนั้น เน้นที่ความพยายามของห้องสมุดในการที่จะ
จัดบริการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ตรงความต้องการและความสนใจของผู้ใช้ให้มากที่สุด ศึกษา
สภาพการจกกิจกรรมและผลของการจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ในห้องสมุด ศึกษาความสนใจ ความ
นึกเห็น และความต้องการของผู้ใช้ที่มีต่อห้องสมุด ทั้งนี้ก็เพื่อหาทางปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุด
ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้

1. จะทราบถึงการใช ความสนใจในการใช้ห้องสมุด ตลอดจนความต้องการและ
ทัศนคติของครูที่มีต่อการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน ๗
2. จะทราบสภาพการ จัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียน ๗ ตลอดจน
ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะของครูบรรณารักษ์ในการจัดบริการและกิจกรรม
3. ผลการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้ห้องสมุดโรงเรียนในการปรับปรุงการจัด
บริการและกิจกรรมของห้องสมุดให้ดียิ่งขึ้น และตรงกับความต้องการมากที่สุด

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

บริการ	หมายถึง	งานที่ห้องสมุดจัดทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ โดยบรรณารักษ์จะ จัดขึ้นเป็นประจำ
กิจกรรม	หมายถึง	งานที่ห้องสมุดจัดทำขึ้นเป็นครั้งคราว เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนและเพื่อ จูงใจให้ผู้ใช้ห้องสมุดมากขึ้น อาจเป็นกิจกรรมเพื่อความรู้หรือเพื่อความ บันเทิง

ทัศนคติ หมายถึง สภาพความรู้สึกทางก้านจิตใจ ซึ่งรวมความคิดเห็น ความรู้สึก ความพอใจ และความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นผลจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลจำแนกเป็นทัศนคติเฉพาะก้านใด และถือว่าวิถีโคโคโยวิธีการทางสถิติ ทัศนคติในที่นี้จะเน้นทัศนคติของครูที่กองการให้ต้องสมุช่วยในการเรียนการสอน



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย